

Anar a viure a cal blanc

Els canvis a Sud-àfrica se succeeixen amb ritme ràpid. La segregació urbana, que obligava a viure en barris separats blancs i negres, comença a ser superada.

Si el centre de Johannesburg estigués en fallida, a punt de quedar-se sense llum i aigua, els diaris ho qualificarien de desastre nacional; en canvi, dos milions de persones de Soweto poden trobar-se en aquesta situació aviat, i no apareix ni una trista notícia a les pàgines locals", observa amb vehemència Mark Swilling, analista polític de l'agència Planact. De fet, ja ben entrat el procés de desmantellament legal de l'*apartheid*, el gran dilema de Sud-àfrica es perfila ara en el terreny social i econòmic.

Bona part del problema se centra en l'àrea del Witwatersrand, la zona de l'entorn de Johannesburg que aplega una població d'uns cinc milions d'habitants. L'opinió pública en general és conscient que, superat el període de negociacions constitucionals, el pas següent és molt més difícil: afrontar el redreçament de tots els greuges socials que la segregació racial ha anat generant al llarg de quaranta anys, especialment en els conflictius ghettos negres de la primera regió industrial del continent africà.

MISÈRIA A LA CIUTAT DE L'OR

Johannesburg va nàixer a finals del segle passat, com una ciutat lligada al descobriment i l'explotació de les mines d'or. El mineral preciós va forjar una societat terriblement conflictiva, i va desencadenar les convulsions més violentes de la seva història recent. La guerra anglo-boer, la revolta socialista del Rand, l'adveniment de l'*apartheid* o els dis-

Els gratacels de Johannesburg han deixat de ser un lloc de residència exclusiva per als blancs.

AHXIU

turbis dels ghettos negres han estat connectats, d'una o altra manera, amb les mines d'or.

Els miners de principis de segle eren bàsicament immigrants europeus, que van poblar i donar forma al que avui és el centre de Johannesburg. Es tractava d'una comunitat de pioners, similar a les de l'oest americà. En aquesta societat tancada, la població nativa feia un paper de convidat de pedra, fins que la duresa dels treballs menys qualificats, i la creixent prosperitat dels miners blancs, van activar la immigració massiva de mà d'obra negra.

Milers de zulus, xhosas i sot-hos van arribar a Egoli, la ciutat de l'or i van contribuir amb els seus braços a la riquesa de determinats sectors de la població. Després de la segona guerra mundial, espantats per

la *invasió negra*, els electors blancs van optar per implantar el sistema del "desenvolupament separat". La terra va ser dividida en línies racials, i els africans van ser confinats a barris com Soweto, Alexandra o Tokoza, desprovistos dels serveis i de les condicions de vida més essencials.

En l'actualitat, perdut el protagonisme de les mines d'or, que han patit els efectes de la caiguda de preus en el mercat mundial, aquests barris es troben en una situació explosiva. La zona metropolitana es pot dividir en tres bandes horitzontals, amb una mitja lluna al nord on es concentren els districtes residencials blancs, un gran cinturó negre als barris degradats del sud, i el centre comercial, encaixonat al mig, que des de fa uns anys és de caràcter multiracial. Al sud és

on hi ha més penúria, on esclata la violència ètnica, i on caldrà actuar-hi amb més resolució per evitar que els recents pactes i negociacions s'estavellin contra una realitat inabordable.

ZONES GRISES

Hillbrow, Berea, Ferreiras-town o Mayfair eren fins fa poc barris de gent acomodada, reservats als professionals blancs que preferien viure prop dels grans magatzems i de la zona de negocis. A principis dels vuitanta, i avançant-se a l'abandó oficial de les tesis segregacionistes, l'Ajuntament de Johannesburg va començar a tolerar-hi la penetració dels indis, mestissos i fins i tot negres que s'ho podien permetre. Ara està de moda anomenar-les zones grises, i el

grau de permissivitat ha conduït a certa negligència policial i a un augment espectacular de la delinqüència.

Al carrer, el centre viu al ritme de la població negra. Els venedors ambulants i els empleats inunden el sector des de bon matí, traslladant-se amb milers de *combis*, o taxis fur-

al dia-, encara no ha arribat a nivells *americans*, i no s'acosta ni de lluny als estàndards de violència dels ghettos negres.

LA VIOLÈNCIA TRIBAL

S'ha parlat molt de les lluites entre negres a Sud-àfrica, i sovint s'ha utilitzat el fenomen

post amb una fragmentació social i geogràfica que incitava a la confrontació. Els coneguts *hostals*, on s'hi van amuntegar milers de solters d'un o altre sexe -per separat-, majoritàriament d'ètnia zulu, han esdevingut uns veritables ghettos dins del ghetto. És a l'entorn d'aquests hostals. ha-

de zulus se senten propers a l'ANC (27%), al govern blanc (27%), i només una minoria que viu als hostals, simpatitza amb Inkatha (11%). I això vol dir que, malgrat haver-hi una innegable component ètnica en els conflictes, no es tracta d'una guerra oberta entre zulus i xhosas.

El problema se centra en els hostals, tot i que, calculant-se en 300.000 el nombre de persones que ocupen aquests establiments, no deixa de ser un problema difícil d'extirpar. També val a dir que, malgrat la quantitat de morts i l'atenció mundial dedicada a la violència ètnica, els habitants dels barris negres tenen altres preocupacions més quotidianes, com ara la de guanyar un sou per sobreviure. Amb una taxa d'atur que s'acosta al 50%, i uns salaris molt modestos, la supervivència només és possible gràcies al treball submergit, a la caritat familiar i a la solidaritat veïnal.

No és estrany, doncs, que Soweto estigui a punt del col.lapse. La majoria dels residents no poden pagar els serveis públics, que sovint -per la poca racionalitat de les xarxes segregades- són tan o més cars que en els barris blancs. Els que podrien pagar opinen que el nivell de serveis és tan nefast, que es preferible boicotejar les companyies i el govern fins que millori.

Amb la intenció de resoldre tots aquests conflictes, s'ha creat la Cambra Metropolitana del Witwatersrand, que agrupa les administracions de la zona -dividides encara amb criteris racials-, el govern i les associacions de veïns. Alguns dels seus representants més radicals pensen que, fins que no millorin les condicions de vida dels ciutadans més pobres, no té sentit parlar d'una Nova Sud-àfrica. De fet, és força evident que la vella encara trigarà molt a morir.

Alfred Bosch

Els *hostals* han catapultat la violència del grup Inkatha.

AHXIU

goneta, que venen dels ghettos de la perifèria. A la tarda, apareix una altra onada de gent que va de compres als *woolworths*, *carltons* i *OK bazars* de les avingudes comercials. Els oficinistes blancs s'ho miren tot amb indiferència des dels gratacels de les companyies mineres i els bancs del *downtown*. Cap a les sis, el centre es buida, i només els rodamons o les prostitutes s'aventuren a passejar-se pels carrers ombrívols.

Les zones grises són situades als extrems del centre de negocis. Els ciutadans més conservadors s'exclamen que la barreja racial, de forma previsible, ha comportat la degradació i la inseguretat del Johannesburg històric. Tot i que és incontestable l'augment de la criminalitat -es produeix una mitjana de tres assassinats

per a desqualificar la capacitat dels negres per a participar en el govern del país. Acostant-nos a la realitat quotidiana, però, cal fer alguns matisos importants que, si més no a la regió de Johannesburg, esbossen un panorama complex.

En primer lloc, moltes de les tensions que han aflorat en els darrers anys són més un llegat del règim anterior que no conseqüència de tendències xenòfobes entre les nacions africanes. L'estratègia divisòria de l'*apartheid*, que accentuava les diferències ètniques, va arribar a l'extrem de deportar habitants de les ciutats a antics pobles rurals, o a classificar com a xhosas, tswana o zulus persones totalment urbanitzades que només parlaven anglès.

Aquestes mesures no haguessin passat de ser folklòriques si no s'haguessin corres-

bitualment controlats pel partit zulu Inkatha, que es produeixen els enfrontaments contra simpatitzants de l'ANC, que solen ser més joves i no dissimulen la seva simpatia per dirigents socialistes de dins i de fora el país.

Segons una enquesta recent dirigida per Lawrence Schlemmer, del Centre d'Estudis Polítics del Witwatersrand, Inkatha compta als barris negres amb un suport d'un 5% de la població, mentre que l'ANC disfruta d'un 62%. També ens argumenta, basant-se en xifres, que la major part dels residents es defineixen com a moderats i atribueixen la violència a Inkatha per una banda, i per l'altra a "pseudo-camarades", o adolescents amb intencions delictives que es camuflen de militants. I finalment, sosté que la majoria